

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Gfv.VI.30.099/2021/8.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Tibold Ágnes előadó bíró

Dr. Farkas Attila bíró

A felperes: ...

A felperes képviselője: Veres Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Veres Zsuzsanna ügyvéd)

Az alperes: ...

Az alperes képviselője: Dr. Kovács Beáta ügyvéd

A per tárgya: kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Debreceni Ítéltábla, Gf.III.30.240/2020/6. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Egri Törvényszék, 4.G.20.081/2020/16. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 952.500 (kilencszázötvenkétezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A cégjegyzékből felszámolási eljárást követően 2011. július 16-án törölt H.... m.. ... (a továbbiakban: Kft.) 1992. május 12-én három magánszemély alapította. Tagjai, többek között B... L..... és G.. I... voltak, akik ügyvezetői tisztséget is betöltöttek.

[2] Az alperest 1995. november 5-én szintén három magánszemély hozta létre, köztük G.. I... házastársa. Ügyvezetői tisztséget is betöltő tagjai közül ketten egyben a Kft. alkalmazottai is voltak.

[3] A felperes egyedüli tulajdonosa és kizárólagos képviselője Bódi László.

[4] A Kft. egyik hitelezője 2007. április 27-én kezdeményezte a Kft. fizetéseképtelenségének megállapítását és felszámolásának az elrendelését. Miután a Kft. a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság felhívására nem tett nyilatkozatot, a bíróság a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 24. (3) bekezdése alapján vélelmezte a Kft. fizetéseképtelenségét, és elrendelte a felszámolását. A végzés ellen a Kft. jogi képviselője útján benyújtott fellebbezésében az elsőfokú végzés hatályon kívül helyezését kérte, amit azzal indokolt, hogy vitatja a fizetéseképtelenségét, mivel „az adós társaság alaptevékenységébe tartozó szerződéseiből befolyó árbevételből fedezni tudná a tartozását, hiszen jelenleg is rendelkezik bevétellel, és [...] mindent megtesz annak érdekében, hogy egyezséggel rendezze a tartozását, [...] az egyezségi megállapodás érdekében folyamatosan tárgyal a hitelezőivel”. Fellebbezéséhez az előadását alátámasztó okiratokat nem csatolt. A Debreceni Ítéltábla a 2007. november 21. napján kelt, és a Kft. jogi képviselője részére 2007. december 4. napján kézbesített végzésével a felszámolást elrendelő végzést helybenhagyta. A végzés a Céglőny 2007. december 20-i számában került közzétételre.

[5] A Kft. mint engedményező a 2007. november 30-i keltű engedményezési szerződéssel a Multi-Kollektor Pénzügyi és Marketing Tanácsadó Kft.-re (a továbbiakban: köztes jogszerző) mint engedményesre engedményezte többek között az alperessel szemben fennálló kárigényéből eredő teljes követelését, amely kiterjedt mindazon mindennemű kárra, költségre és járulékra, ami a Kft.-t a sérelmére elkövetett bűncselekmények folytán érte, és amelynek összege az engedményezési okiratban megjelölt büntető eljárás és további eljárások nyomán jelenleg még nem összegezerősíthető. A követelés behajthatóságért az engedményező nem szavatolt, annak véglegesen összegzett mértékét, behajthatóságát az engedményes saját üzleti kockázata körében lévőnek tekintette. Rögzítették, hogy az engedményes követelések kezelésével üzletszerűen foglalkozó gazdasági társaság, továbbá az engedményezés visszterhes, és hogy az ellenértéket külön megállapodásban határozzák meg.

[6] 2007. december 3-i dátummal a felperes mint opciós vevő és a köztes jogszerző mint eladó között „opciós megállapodás” elnevezésű okirat jött létre, amelynek tárgyát a fenti, engedményezett követelés képezte. Abban rögzítették, az eladó a követelés megszerzése során az opciós vevő megbízása alapján és költségére járt el, míg az opciós vevő üzleti érdekei alapján a követelést a maga céljaira kívánja felhasználni, de oly módon, hogy személyének kiléte saját döntéséig ne legyen ismert. Az eladó e megbízás alapján járt el, és az opciós megállapodás aláírásával kijelenti, hogy minden költségét és díját az opciós vevő megtérítette, és a követelés a továbbiakban minden egyéb körülménytől függetlenül az opciós vevőt (felperest) illeti. Rögzítették, hogy az opciós jog visszerhes, de az ellenértéket már a megbízás részeként maradéktalanul rendezte a felperes.

[7] A Kft. felszámolási eljárásában a felszámoló az adós 2008. december 22-ei fordulónappal elkészített I. közbenső mérlegéhez készített szöveges jelentése szerint az adóst képviselő vezető tisztségviselő 2008. január 10-én átadta részére a tevékenységet lezáró mérleget, a társaság iratanyagát, nyilatkozott az adós vagyonáról, elszámolt a pénzeszközzel. A felszámoló az iratokat átvizsgálta, és – egyebek között – megállapította, hogy „az adós teljes követelésállománya külföldi illetőségű társasággal szemben áll fenn”, és rögzítette, hogy valamennyi kötelezettnek felszólító levelet küldött a tartozása rendezése céljából.

[8] B... L..... feljelentése alapján indult büntetőeljárásban a Kft. volt tagját és ügyvezetőjét, G.. I.... a Miskolci Törvényszék a 2011. július 8-án kelt B.316/2007/2011. számú ítéletében bűnösnek mondta ki a Kft. sérelmére folytatólagosan elkövetett jelentős hátrányt okozó hűtlen kezelés, jelentős értékre, folytatólagosan elkövetett sikkasztás büntetésében, valamint folytatólagosan elkövetett magánokirathamisítás vétségében. A bíróság a büntetőeljárásban hozott jogerős végzésével az alperessel szemben 16.528.688 Ft erejéig vagyonekobzást rendelt el. A végzés indokolása szerint a vádlott 2004-2005 év folyamán túl-, illetőleg többlétszámlázással összesen ilyen összegű vagyoni hátrányt okozott az alperes tevékenységével összefüggésben a Kft.-nek. Mivel a vádlott büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerősen megállapította és az alperes a bűncselekmény révén gazdagodott, ezért a hűtlen kezelés kapcsán megszerzett vagyon erejéig az alperes terhére vagyonekobzást rendelt el.

[9] A köztes jogszerző 2012. november 29-én keltezett „Nyilatkozatot” állított ki, amelyben elismerte és nyugtázta, hogy a felperes mint opciós vevő az opciós szerződésben meghatározott vételi nyilatkozatot megtette, ennél fogva a követelés új tulajdonosa, illetve jogosultja a felperes.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[10] A felperes a 2014. március 13-án benyújtott fizetési meghagyás alapján indult, ellentmondás folytán perré alakult eljárásban előterjesztett keresetében – engedményesként – kártérítés jogcímén 150.000.000 Ft és késedelmi kamatai megfizetésére kérte az alperest kötelezni arra hivatkozással, hogy az alperes a keresetben részletezett jogellenes és károkozó magatartásával vezető tisztségviselője és alkalmazottai útján ilyen összegű, tényleges kárból,

piacvesztés miatt elmaradt haszonból és nem vagyoni kárból álló kárt okozott jogelődjének, a Kft.-nek.

[11] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Többek között jóerkölcsbe ütközésre hivatkozással állította az engedményezési szerződések érvénytelenségét, erre tekintettel vitatta a felperes perlési jogosultságát. Hivatkozott a követelés elévülésére is, valamint a keresetet érdemben is megalapozatlannak tartotta.

[12] Az engedményezési szerződés semmisége körében kifejtette, a Kft. és a felperes közötti személyes és gazdasági összefonódásból, a jogi képviselők azonosságából, az engedményezési szerződés időpontjából, valamint abból, hogy az azt követő három napon belül az engedményes és a felperes opciós megállapodást kötöttek, megállapítható, hogy az azonos tulajdonosi érdekeltségű felperes magának kívánta biztosítani a Kft. kártérítési követelése érvényesítésének kizárólagos jogát, ennek érdekében pedig az engedményezési szerződéssel az adós felszámolási vagyonából kivonták ezt a vagyonelemet, és ezzel elvonták a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet hitelezőinek a kielégítési alapját.

Az első- és másodfokú ítélet

[13] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította.

[14] Az alperes védekezésére is tekintettel elsőként azt vizsgálta, hogy a felperes a bemutatott okiratokkal megszerezte-e az alperessel szembeni kártérítési követelést, azaz a jogutódi minősége igazolt-e. Utalt a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 234. § (1) bekezdésére és a semmisségi ok hivatalbóli észlelése kapcsán követendő eljárásról szóló 1/2005. (VI.15.) PK véleményre (a továbbiakban: 1/2005. PK vélemény) és kifejtette, ha a marasztalásra irányuló kereseti kérelem szerződésen alapul és a bíróság az eljárása során semmisségi ok fennálltát hivatalból észleli, a kereseti kérelmet – érvényes anyagi jogi igény hiányában – el kell utasítania akkor is, ha a semmisségre a felek egyike sem hivatkozott.

[15] Mivel az engedményezési szerződés megkötésekor a Kft. nyilvánvalóan fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben volt (hiszen ekkor már nem jogerősen a fizetéseképtelenségét megállapították és a felszámolását elrendelték), az engedményezés mint hitelezői érdekeket sértő jogügylet az elsőfokú bíróság álláspontja szerint többek között nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütköző volt, ezért az rPtk. 200. § (2) bekezdése alapján semmis. Rögzítette, a bírói gyakorlat szerint jóerkölcsbe ütközik és ezért semmis az a szerződés, amelynek célja, hogy az adós tevékenységének a folytatása érdekében a felszámoló rendelkezési joga alól kivonják az adós vagyonának egy részét (BH2012. 69.). A BH2019. 75. számú döntés indokolásában kifejtettek értelmében pedig nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközik az a szerződés, amelynek célja az, hogy a tagjai által működtetni már nem kívánt gazdasági társaság egyetlen hasznát hajtó vagyontárgyát a tagok egyike megszerezze. A Debreceni Ítéltábla más ügyben hozott Gf.III.30.319/2013/6. számú ítéletében többlet tényállási elemnek tekintette azt, hogy az adós a vele azonos érdekeltségi körbe tartozó, szoros gazdasági, bizalmi kapcsolatban álló gazdasági társasággal kötött opciós szerződést, és ez

alapján megállapította a szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközését, mivel az azzal elérni kívánt cél, miszerint az adós úgy veszítse el a vagyona tulajdonjogát, hogy annak értéke az azonos személyi kör által tulajdonolt másik gazdasági társaságba kerüljön, a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeivel ellentétes, a társadalom általános értékeit ütközteti.

[16] Az elsőfokú bíróság nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközőnek tekintette az adott ügyben azt, hogy a felszámolás alatt álló Kft. az alperessel és más magánszemélyekkel szemben fennálló kártérítési követelését 2007. november 30-án (a szerződés szerint ellenérték fejében, de lényegében ingyenesen) a köztes jogszerzőre engedményezte, az engedményes a kikötött 500.000 Ft ellenértéket sem fizette meg, ennek ellenére a követelést az adós a könyvelésében nem mutatta ki. Arra következtetett, hogy az engedményezési szerződés megkötésének az volt a célja, hogy a Kft. követelését B... L..... vagy saját maga javára, vagy valamelyik cége javára megszerezze, ez a követelés ne képezze a felszámolási vagyron részét.

[17] Az elsőfokú bíróság a fentiek mellett érdemben is vizsgálta a keresetet, és azt megalapozatlannak ítélte, valamint egyetértett az alperes elévülési kifogásával is.

[18] A felperes fellebbezése folytán eljáró ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét – indokai részbeni módosításával – helybenhagyta. A fellebbezés érveit részben alaposnak találta, azonban az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére vagy a megváltoztatásra nem látott alapot.

[19] Az ítélőtábla megállapította, az elsőfokú bíróság nem sértette meg a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 3. § (2) bekezdését és a 215. §-át, a kérelemhez kötöttség elvét, döntése nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, illetőleg az ellenkérelmen. A bíróság kötelezettsége a nyilvánvaló semmisség hivatalból észlelése. Mivel az rPtk. 328. § (1) bekezdése szerinti engedményezési szerződés váltja ki azt a joghatást, hogy az engedményes a régi jogosult helyébe lép, az engedményezési szerződés semmissége is észlelendő hivatalból. Ezért, ha a bíróság az engedményes kereseti kérelmének az elbírálása során olyan ok fennállást állapítja meg, amely miatt az engedményezési szerződés semmis, akkor az anyagi jogi igény érvényesítésére való jogosultság (kereshetőségi jog) hiányában a marasztalásra irányuló keresetet el kell utasítania akkor is, ha a semmisség okára a felek egyike sem hivatkozott.

[20] Az ítélőtábla rámutatott arra is, a semmisség hivatalból történő észlelési kötelezettségén túlmenően az iratokból megállapítható, hogy az alperes – amellet, hogy már a 2014. június 30-án benyújtott 13.G.40.089/2014/5. számú ellenkérelmében azzal (is) védekezett, hogy a Kft. és a köztes jogszerző közötti, 2007. november 30-án kelt engedményezési szerződés jóerkölcsbe ütközött, így semmis, aminek következtében az ahhoz kapcsolódó jogügyletek is semmisek – az elsőfokú bíróság által a feleknek a semmisségi ok hivatalból észleléséről adott tájékoztatását követően úgy nyilatkozott, hogy kéri az érvénytelenség megállapítását és a jogkövetkezményének a jelen perben a kereset elutasításával történő alkalmazását. Ezért az alperesi védekezésben foglaltakra tekintettel sem állapítható meg az rPp. 3. § (2) bekezdésének és 215. §-ának a megsértése a 2007. november 30-án kelt engedményezési szerződés semmisségének megállapításával és erre tekintettel annak vizsgálatával, hogy érvényesen létrejött-e opciós szerződés az engedményes és a felperes között az alperessel szembeni követelés átruházása tárgyában.

[21] Az ítéletében kitért arra is, hogy a bírói gyakorlat értelmében a kötelezett főszabály szerint jogi érdekeltség hiányában valóban nem jogosult a vele szemben fennálló követelést érintő engedményezési szerződés érvénytelenségének a megállapítása iránt keresetindításra, mivel az engedményezés érvénytelensége az ő fizetési kötelezettségét általában nem érinti, kifogásait az engedménnyessel szemben is érvényesítheti az rPtk. 329. § (3) bekezdése alapján. Előfordulhatnak azonban olyan speciális körülmények, amelyeknél fogva a kötelezett számára nem lényegtelen, hogy kinek kell teljesítenie, ezek pedig megalapozhatják a kötelezett igényérvényesítési jogát az engedményezési szerződés érvénytelenségének a megállapítása iránti kereset tekintetében (BH2015. 157). Ilyen körülménynek minősül az, hogy a követelés eredeti jogosultja jogutód nélkül megszűnt (Fővárosi Ítéletábla Gf.18.40.246/2019/5.).

[22] Az adott ügyben a nem vitás tényállást szerint a Kft. 2011. május 27-én jogutód nélkül megszűnt, így amennyiben az engedményezési szerződés érvényessége megdőlt, az maga után vonja a további engedményezések érvénytelenségét is, ezáltal a felperes (és az az eredeti engedményes is) elveszítené azt a jogot, hogy e követelést az alperessel szemben érvényesíthesse. Így nem maradna olyan személy, akinek joga lenne ahhoz, hogy kártérítést követelhesse az alperestől. Ez pedig az alperest lényegében olyan helyzetbe hozná, mintha mentesült volna a fizetési kötelezettségének a teljesítése alól. Erre figyelemmel az alperesnek ténylegesen érdekében áll az, hogy a bíróság megállapítsa az eredeti engedményezési szerződés érvénytelenségét, az érvénytelenségi kifogását ezért a jelen perben jogosult volt ellenkérelemként előterjeszteni. Ennek a megalapozottsága pedig azt eredményezhette, hogy az engedményes részére az engedményezett követelést nem kell megfizetnie.

[23] Az ítéletábla szintén nem tekintette hatályon kívül helyezést megalapozó oknak azt a fellebbezésben sérelmezett körülményt, hogy az elsőfokú bíróság – egyébként szabályos – eljárása a felperesnek az állítása szerinti „felesleges költségeket” okozott azáltal, hogy csak a bizonyítási eljárás lefolytatását követően, a legutolsó tárgyaláson tájékoztatta a feleket a semmisségre vonatkozó álláspontjáról. Ez ugyanis a döntés érdemét nem érinti.

[24] Az ítéletábla – a tényállás részbeni kiegészítését követően – egyetértett az elsőfokú bíróságnak az engedményezési szerződés jóerkölcsbe ütközése megállapítása kapcsán tett tény- és jogkövetkeztetéseivel és a keresetet elutasító döntésével, annak indokait pontosította az alábbiakkal.

[25] A felszámolás alá került Kft. által 2007. november 30-án megkötött engedményezési szerződés érvénytelenségének a rPtk. 200. § (2) bekezdése alapján történő megállapítását önmagában nem zárta ki, hogy azt a Kft. felszámolója és a hitelezői azt a Cstv. 40. §-a alapján a törvényben biztosított határidőben keresettel nem támadták meg (ilyen igényt nem érvényesítettek). A felszámolás alá került gazdálkodó szervezet által kötött jogügyletek érvénytelenítésének (hatálytalanná tételének) nem kizárólagos eszköze a Cstv. 40. §-a alapján történő perindítás. A bírói gyakorlat szerint az arra jogosult a Cstv. 40. §-a alapján indított keresettel egyidejűleg a Polgári Törvénykönyv szabályaira hivatkozással is előterjeszthet keresetet, a két jogszabály tehát nem kizáró jellegű.

[26] Figyelemmel arra, hogy a felperes fellebbezésében kifejtett okfejtés tartalmában magában hordozta az arra való hivatkozást is, miszerint az rPtk. 200. § (2) bekezdése szerinti, a jóerkölcsbe ütközés miatti semmisség megállapításához a Cstv. 40. § (1) bekezdésében megfogalmazott törvényi tényállásokhoz képest fennálló többlettényállás szükséges, ami a felperesi álláspont szerint az adott esetben nem volt megállapítható, az ítéltábla kifejtette: többlettényállás úgy is megvalósulhat, ha a felszámolási vagyont egy harmadik személy bevonásával, bennfentes információk felhasználásával az eredeti tulajdonosok érdekkörébe átmentik (BH2015. 127., BH2009. 153., ÍH2013. 35.). Az ítéltábla egyetértett az elsőfokú bíróság jogi következtetésével, miszerint az engedményezési szerződés célja az volt, hogy a Kft.-t megillető követelést a felszámolási vagyomból „kiemelje”, és azt közvetlenül vagy közvetve B... L..... valamelyik cége részére biztosítsa, ezzel azt a hitelezők elől elvonja. Ezt az ítéltábla megítélése szerint alátámasztotta B... L..... jogerős ítéletben idézett perben tett előadása, valamint a felperes volt jogi képviselőjének és a köztes jogszerző ügyvezetőjének tanúvallomása. Mindezek azt igazolják, hogy a Cstv. 40. § (1) bekezdés a-c) pontjában írtakhoz képest is megvalósultak azok a többlettényállási elemek, amelyek a Cstv.-ben írt megtámadási októl függetlenül az engedményezési szerződést jóerkölcsbe ütközővé, tehát semmissé teszik.

[27] Alaptalanul érvelt a felperes azzal is, hogy az engedményezési szerződés nem sértette az adós hitelezőinek az érdekeit, mivel a Kft. 2007. november 30-án fizetéseképtelen volt, és a vezető tisztségviselői tudták, illetve tudniuk kellett, hogy a felszámolását jogerősen el fogják rendelni. Ezt igazolja, hogy a Kft. a felszámolási eljárásban a bíróság felhívására annak ellenére nem tett nyilatkozatot, hogy a végzésben írtak szerint hallgatása esetén a bíróság a fizetéseképtelenségét meg fogja állapítani. A felszámolást elrendelő végzés ellen benyújtott fellebbezésében sem hivatkozott a Kft. olyan tényre vagy körülményre, amely a fizetéseképtelensége vélelmének az eredményes megdöntésére szolgálhatott volna. Ebből pedig okszerű következtetés vontható le arra, hogy az engedményezési szerződés célja nem a Kft. reorganizációja és a hitelezői igényeknek a velük kötött egyezség alapján történő kielégítése volt, hanem az, hogy az adós követelését a felszámolási vagyomból „kivonják”, ezzel a hitelezői elől elvonják, és azt az engedményezési és az arra épülő opciós szerződés felhasználásával az adós tulajdonosa, B... L..... érdektségébe tartozó cégnek (a felperesnek) „átjátsszák”.

[28] Az engedményezési szerződés semmisségére tekintettel a köztes jogszerző a „nemo plus iuris” általános jogelve szerint nem ruházhatott át a felperesre olyan jogot (követelést), amelyet maga sem gyakorolhatna, ezért fölöslegesen vizsgálta az elsőfokú bíróság az opciós jog gyakorlásának a körülményeit.

[29] A keresetösségi jog hiányának következményeit az érdemi döntésben kell levonni, ezért a felperes kártérítési keresetét az alperessel szemben a kártérítési felelősség törvényi tényállási elemeinek a vizsgálata nélkül kellett elutasítani. Ennélfogva az ítéltábla a kereset érdemével, valamint az opciós szerződés érvényességével és hatályosulásával kapcsolatos, továbbá az engedményezési szerződés jogszabályba ütköző semmisségére vonatkozó megállapításait az ítélet indoklásából mellőzte.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[30] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben – tartalma szerint – annak hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú ítéletet megváltoztatásával a keresetének helyt adó határozat hozatalát kérte. Másodlagos felülvizsgálati kérelme a jogerős ítélet elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezésére, és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítására irányult. Állította, az eljáró bíróságok megsértették az rPp. 3. § (2)-(4) bekezdéseiben 164. § (2) bekezdésében, 215. §-ában, továbbá az rPtk. 234. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezéseket.

[31] A felperes előadta, az iratokkal ellentétesen rögzítette a másodfokú bíróság a jogerős ítélet tényállási részében, miszerint a Kft.-nek és a vele azonos cégnevű, de Zrt. formában működő társaságnak azonos a székhelye, valamint, hogy az engedményezési szerződést cégszerűen nem írták alá a Kft. részéről. Hangsúlyozta továbbá, hogy nem volt kötelező előírás arra nézve, hogy az engedményezés ellenértékéről a felek írásban állapodjanak meg, ennek ellenére az iratokból megállapítható, hogy az adott esetben ez megtörtént.

[32] A felperes kifejtette, a jogerős ítéletben is hivatkozott, az érvénytelenségi perekben felmerülő egyes eljárásjogi kérdésekről szóló 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény (a továbbiakban: 2/2010. PK vélemény) 4.a) pontja értelmében csak a tényként egyértelműen megállapítható, nyilvánvaló semmisséget kell a bíróságnak hivatalból észlelnie. Arra nincs módja a bíróságnak, hogy a hivatalbóli semmisség megállapíthatósága érdekében bizonyítást hivatalból folytasson le, mert ez a rPp. 164. § (2) bekezdésébe ütközik.

[33] A peres iratokból megállapítható, hogy az eljárás 2014. március 13-án indult. Ehhez képest számtalan tárgyalás és szakértői bizonyítás lefolytatása után a 2020. június 26-án megtartott tárgyaláson tájékoztatta az elsőfokú bíróság a peres feleket a semmisségi ok fennállásáról. A rPp. 3. § (3) és (4) bekezdése szerint köteles mellőzni a bíróság azon bizonyítások elrendelését, amelyek a jogvita eldöntése szempontjából szükségtelenek. Ha a bíróság semmisségi ok fennállását észleli, úgy szükségtelenné válik a további bizonyítás lefolytatása. Álláspontja szerint a bíróság megsértette a Pp. 3. § (3) és (4) bekezdését akkor, amikor a hivatalból észlelendő semmisségi ok fennállása mellett évekig tartó hosszadalmas és költséges bizonyítási eljárást folytatott le ahelyett, hogy az általa hivatalból észlelt semmisséget az iratok alapján megállapította volna.

[34] Abban az esetben pedig, ha a semmisség hivatalbóli megállapításához bizonyítási eljárás lefolytatására volt szükség, úgy a semmisség hivatalbóli megállapításának nem volt helye mert ez egyben azt is jelenti, hogy az engedményezési szerződés semmissége nem volt nyilvánvaló. A felperes kiemelte, ahhoz, hogy az elsőfokú bíróság ítélete megalapozott legyen, a másodfokú bíróságnak ki kellett egészítenie a tényállást. Ez szintén azt igazolja, hogy a semmisség hivatalbóli megállapításának nem lett volna helye, mert a semmisségi ok nem volt nyilvánvalóan megállapítható. Ugyanakkor a tényállás kiegészítésben rögzítettek – miszerint a Kft. a felszámolási eljárásban benyújtott fellebbezésében nem tekintette magát fizetéképtelennek, illetve, hogy a követelése külföldi illetőségű társaságokkal szemben állt fenn – nem tette megalapozottá az engedményezési szerződés semmisségének megállapítását.

[35] A felperes fenntartotta a perben képviselt álláspontját, amely szerint az engedményezési szerződés megkötésekor a Kft. nem volt fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben, amit alátámaszt a Kft. könyvvizsgálójának nyilatkozata.

[36] A felperes álláspontja szerint, amennyiben a semmisség megállapításához többlettényállási elemek megállapítására volt szükség, a nyilvánvaló semmisség megállapítására nincs lehetőség, az fogalmilag kizárt. Hangsúlyozta, a jogerős ítéletben hivatkozott három eseti döntésben – BH2015. 127., BH2009. 153. és az ÍH2013. 35. – jelen peres eljárással ellentétben a semmisséget a bíróság nem hivatalból, hanem a felperes kereseti kérelme alapján állapította meg. Tényállásuk is eltérő volt, mindhárom esetben jelentős értékkel bíró ingatlanok tulajdonjogának átruházásra irányuló szerződések voltak a peres eljárások tárgyai, szemben a jelen eljárás tárgyát képező követeléssel. A felszámoló az engedményezett követelést nagy valószínűséggel soha nem érvényesítette volna, hiszen az eljárás rendkívül költséges és hosszadalmas, amint azt jelen per is mutatja. A szóban forgó vagyonelem engedményezési szerződéssel történő átruházása nem volt vagyonelvonás a felszámolási vagyonból, hiszen az konkrétan, számszerűen meghatározható vagyoni értékkel az átruházás időpontjában nem bírt. A hitelezők érdeke ezért nem sérült.

[37] A fentiekén túl a jogerős ítéletben hivatkozott tanúvallomásokból – azokat végig olvasva – egyértelműen megállapítható, hogy az engedményezési szerződés és az azt követő opciós szerződés megkötésének a célja, szemben a jogerős ítéletben megállapítottakkal, az volt, hogy a per tárgyát képező követelést mindenképpen érvényesítse valaki azokkal szemben, akiknek Bódi László a Kft. tönkretételét tulajdonította.

[38] A felperes felülvizsgálati kérelmében a keresete érdemi megalapozottsága tekintetében is kifejtette az álláspontját, utalva a fellebbezési előadására.

[39] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

[40] A Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (2) bekezdése alapján kizárólag a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az abban megjelölt okokból nem találta jogszabálysértőnek.

[41] A Kúria rögzíti, az ítéletábra elsőfokú – a keresetet elutasító – ítéletet helybenhagyó döntésének indoka a felperes keresetösségi jogának hiánya volt. A jogerős ítélet az elsőfokú ítélet további, a kereset érdemével, illetve az elévüléssel kapcsolatos megállapításait mellőzte. Ezért ebben a körben jogerős ítéleti megállapítások hiányában a felülvizsgálati kérelemmel összefüggő érvei nem voltak vizsgálhatók.

[42] A felülvizsgálat kereteit korlátozta továbbá az rPp. 272. § (2) bekezdése és az azt értelmező, a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016.

(II.15.) PK vélemény is, amelyek értelmében a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabály megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja (Kúria Pfv.I.22.488/2016., közzétéve: BH2018. 53.). Ezen együttes feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt konkrétan megjelöli a megsértett jogszabályhelyet, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokát ismerteti. Érdemben csak azok a hivatkozások vizsgálhatók, amelyek esetében az rPp.-ben meghatározott tartalmi követelmények maradéktalanul teljesülnek (Kúria Pfv.V.20.301/2015., közzétéve: BH2015.307.), így a Kúria nem vizsgálta, nem vizsgálhatta a felperes felülvizsgálati kérelmének a jogszabályhely megjelölést nem indokló, illetve jogszabályhely feltüntetése nélkül előadott hivatkozásait.

[43] A felperes a felülvizsgálati kérelmében több ponton is sérelmezte a jogerős ítélet egyes ténymegállapításait, azonban a felülvizsgálati kérelmében nem jelölte meg megsértett jogszabályhelyként az rPp. 206. §-át, ami eleve kizárta a tényállás tekintetében a felülvizsgálatot. Rámutat ugyanakkor a Kúria arra, hogy az állított téves, iratellenes megállapítások (a Kft. fizetésképtelenséggel fenyegető helyzetére vonatkozó megállapítás kivételével, amelyre a Kúria a későbbiekben tér ki) nem képezték az érdemi döntés, az engedményezési szerződés nyilvánvalóan jórkölcsbe ütközés miatt megállapított semmisségének alapját. Ezért amennyiben a hivatkozott tények a felülvizsgálati kérelemben írtaknak felelnének is meg, a tényállás megállapítása körében elkövetett jogszabálysértés nem hatna ki az döntés érdemére, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére nem adna alapot az rPp. 275. § (3) bekezdése alapján.

[44] A felperes megsértett jogszabályhelyként eljárási rendelkezésekre (kérelemhez kötöttség, bizonyítási teher és ezzel kapcsolatban a bíróságot terhelő tájékoztatási kötelezettség, bizonyítás mellőzése, a hivatalbóli bizonyítás korlátai, a kereseti kérelmen, illetve ellenkérelmen való túlterjeszkedés tilalma), valamint az rPtk. 234. § (1) bekezdésére mint a semmisség hivatalbóli megállapítását lehetővé tevő anyagi jogi rendelkezésre hivatkozott. Részletesen kifejtett jogi érvelése szerint a jogerős ítélet azért sérti a megjelölt jogszabályokat, mert az adott esetben nem álltak fenn a semmisség hivatalbóli megállapításának feltételei, figyelemmel az 1/2005. PK véleményben és a 2/2010. PK véleményben írtakra is.

[45] A jogerős ítéletből azonban egyértelműen megállapítható, hogy az ítélőtábla amellett, hogy nem látta eljárásjogi akadályát a semmisség hivatalbóli megállapításnak, a jelen ítélet [22] pontjában idézettek szerint azt is kifejtette, hogy az elsőfokú bíróságnak az alperes ellenkérelme alapján vizsgálnia kellett a felperes igényérvényesítésének alapját képező engedményezési szerződés érvényességét. Ezt követően pedig részletesen indokolta, hogy az adott speciális körülmények mellett – ilyenként értékelte, hogy az engedményező megszűnt –, az egyébként egységes bírói gyakorlattal szemben miért tekinti megengedettnek a követelés kötelezettje, az alperes részéről az engedményezési szerződés érvénytelenségére való hivatkozást, azaz megállapítása szerint azt a bíróságnak az alperes ellenkérelme alapján is vizsgálnia kellett.

[46] A felperes felülvizsgálati kérelme a jogerős ítélet ez utóbbi megállapítását nem cáfolta, az ítélőtábla e körben kifejtett érveit nem támadta, ezért, ha helytálló is lenne a

felperes álláspontja, miszerint hivatalból nem volt, nem lett volna helye a semmisség megállapításának, az sem alapozná meg a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését. A jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel nem támadott megállapítása szerint ugyanis az alperes e körben megengedett védekezése alapján vizsgálendő volt az engedményezési szerződés érvényessége. Ezért a felülvizsgálati kérelemben megjelölt eljárási szabálysértések abban az esetben sem eredményezhetnék a jogerős határozat hatályon kívül helyezését, ha azokat valóban sértené a jogerős ítélet [rPp. 275. § (3) bekezdés].

[47] A felülvizsgálati kérelem fentebb ismertetett korlátaira tekintettel a Kúria nem foglalhatott állást a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel nem támadott azon lényegi megállapítása, annak helytállósága tekintetében hogy a felperes keresetösségi jogának hiánya miatt jogszerűen került-e sor a kereset elutasítására..

[48] A felperes a felülvizsgálati kérelmében az engedményezési szerződés semmisségének téves megállapítását is csak az alábbi két – eltérő okból figyelembe nem vehető – okból állította: egyrészt arra hivatkozással, hogy a Kft. annak megkötésekor nem volt fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben, másrészt arra, hogy ha többlétszárműködési elemek megállapítására volt szükség a másodfokú eljárásban, úgy a nyilvánvaló semmisség megállapítására nincs lehetőség, az fogalmilag kizárt.

[49] Az eljáró bíróságok a perben rendelkezésre álló bizonyítékok értékelése, mérlegelése alapján állapították meg, hogy a Kft. az engedményezési szerződés megkötésének időpontjában fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben volt. A felperes felülvizsgálati kérelmében – tartalma szerint – e mérlegelési tevékenységet támadta, anélkül azonban, hogy az ennek vizsgálatát lehetővé tevő rPp. 206. § (1) bekezdését megsértett jogszabályként megjelölte volna, ami e tekintetben kizárta a Kúria állásfoglalását.

[50] A felperes felülvizsgálati kérelmében a „másodfokú eljárásban többlétszárműködési megállapítására” vonatkozó korábbi érvelését mintegy kiegészítve arra hivatkozott, hogy az szintén kizárja a hivatalból észlelendő nyilvánvaló semmisséget. Ez az érvelése a Kúria álláspontja szerint félreértésen alapul. A jogerős ítéletben e körben írtak nem értelmezhetők akként, hogy további bizonyítás eredményeként megállapítható többlétszárműködési megállapításra volt szükség a nyilvánvaló jóerkölcsbe ütközés megállapításához. Éppen ellenkezőleg az ítélet táblája azt fejtette ki, hogy álláspontja szerint az rPtk. 200. § (2) bekezdése szerint a jóerkölcsbe ütközés miatti semmisség megállapításához a Cstv. 40. § (1) bekezdésében megfogalmazott törvényi tényállásokhoz képest szükséges többlétszárműködési megállapítás, ami jelen esetben az elsőfokú eljárás adataiból, a már rendelkezésre álló bizonyítékokból (az elsőfokú bíróság által beszerzett felszámolási iratok és az elsőfokú bíróság által lefolytatott tanúbizonyítás alapján) megállapítható volt. Erre a téves érvelésre tekintettel e hivatkozás alapján sem volt érdemben vizsgálható a kereset elutasításának tényleges indoka (a keresetösségi jog hiánya).

[51] Ezért a Kúria a felülvizsgálati kérelem Pp. 272. § (2) bekezdése szerinti korlátaira tekintettel nem vizsgálhatta érdemben, hogy a jogerős ítéletben többlétszárműködési megállapításként értékelt körülmények az adott ügyben megalapozták-e a felperes keresetösségi jogát a perbeli engedményezési szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközése miatt. A felperes nem jelölt meg az engedményezéssel kapcsolatos jogszabálysértést sem, ezért a Kúria érdemben nem foglalhatott állást arról a kérdéssel, hogy ha a követelést magát nem szünteti meg a

szinguláris jogutódlás, úgy pusztán az engedményező megszűnése olyan speciális helyzetnek tekinthető-e, ami alapján az engedményes által érvényesített követeléssel szembeni védekezésésként az alperes hivatkozhat az engedményezési szerződés érvénytelenségére. Hasonlóképpen kizárta az engedményezési szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsé ütközése tárgyában a Kúria állásfoglalását, hogy a kereset elutasításának indoka, a keresetőség jog hiánya – a kifejtettek szerint – nem volt vizsgálható a felülvizsgálati kérelem alapján, továbbá, hogy a felperes a felülvizsgálati kérelmében nem jelölte meg megsértett jogszabályként az rPtk. 200. § (2) bekezdését.

[52] A fentiekre tekintettel – miután az érdemben vizsgálható hivatkozások alapján a jogerős ítélet nem jogszabálysértő – a Kúria az rPp. 275. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Záró rész

[53] A felperes az eredménytelen felülvizsgálati kérelem következtében köteles az alperes jogi képviseleti díjból álló eljárási költségének megfizetésére az rPp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 78. § (1) bekezdése szerint. Azt a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdései alapján, a kifejtett jogi képviseleti tevékenység munkaigényére és arra tekintettel a magas pertárgyérték mellett a felülvizsgálati eljárás tárgyát egyetlen jogkérdés eldöntése képezte, áfával növelten, jelentősen mérsékelt összegben határozta meg.

[54] Az ítélet elleni felülvizsgálatot az rPp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

[55] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet az rPp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[56] 1952. évi III. törvény 272. § (2) bekezdés

A döntés elvi tartalma

[57] Ha a felülvizsgálati kérelem a jogerős ítéletnek csak egyes megállapításait támadta, a Kúria felülbírálati jogköre korlátozott.

Budapest, 2022. február 8.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Tibold Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró